

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΣΧΟΛΗ

**Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και Ανθρωπιστικών
Σπουδών**

ΤΜΗΜΑ

Ιστορίας, Πολιτικών και Διεθνών Σπουδών

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Η εκπαιδευτική πολιτική εξελληνισμού των
Σλαβόφωνων πληθυσμών από τη μεταξική
δικτατορία (1936-1940): Η περίπτωση του νομού
Φλώρινας**

Αρετή Δήμου

Ιανουάριος 2023

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΣΧΟΛΗ

**Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και Ανθρωπιστικών
Σπουδών**

ΤΜΗΜΑ

Ιστορίας, Πολιτικών και Διεθνών Σπουδών

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Η εκπαιδευτική πολιτική εξελληνισμού των
Σλαβόφωνων πληθυσμών από τη μεταξική
δικτατορία (1936-1940): Η περίπτωση του νομού
Φλώρινας**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Νεότερη
και Σύγχρονη Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

Αρετή Δήμου

Ιανουάριος 2023

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Αρετή Δήμου, 2023**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Αρετή Δήμου

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Η εκπαιδευτική πολιτική εξελληνισμού των Σλαβόφωνων πληθυσμών από τη μεταξική δικτατορία (1936-1940): Η περίπτωση της Φλώρινας.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2023 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Αντώνης Κλάψης, Επίκουρος Καθηγητής

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γιώργος Γεωργής, Καθηγητής

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Βασίλης Καρδάσης, Καθηγητής

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Αρετή Δήμου, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η εκπαιδευτική πολιτική εξελληνισμού των Σλαβόφωνων πληθυσμών από τη μεταξική δικτατορία (1936-1940): η περίπτωση της Φλώρινας», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Η Δηλούσα

Αρετή Δήμου

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας ιστορικής μελέτης αποτελεί η ανάδειξη της εκπαιδευτικής πολιτικής του καθεστώτος της 4^{ης} Αυγούστου (1936-1940) απέναντι στους μειονοτικούς πληθυσμούς. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται η αποτύπωση των στρατηγικών γλωσσικής και πολιτισμικής αφομοίωσης των ξενόγλωσσων πληθυσμών -κυρίως των σλαβόφωνων- μέσα από τους μηχανισμούς του κράτους, με κυρίαρχο αυτό του εκπαιδευτικού συστήματος. Σκοπός της έρευνας είναι να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους χρησιμοποιήθηκαν οι εκπαιδευτικοί θεσμοί στη Δυτική Μακεδονία, για να ενσωματωθούν οι σλαβόφωνοι πληθυσμοί στο κρατικό πλαίσιο, να ενταχθούν στην ελληνική κουλτούρα, διαμορφώνοντας ελληνική ταυτότητα, με παράλληλη αποποίηση της «κατώτερης» κουλτούρας της γλωσσικής μειονότητας. Στο πλαίσιο του «Νέου Κράτους» που επεδίωκε να δημιουργήσει ο Ι. Μεταξάς, με την προσήλωση στο τρίπτυχο «Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια», την έμφαση στη διαμόρφωση του Γ' Ελληνικού Πολιτισμού, την επιβολή της εθνικής ομοιογένειας δεν υπήρχε χώρος για μειονότητες. Επιμέρους στόχοι της μελέτης αρχικά, είναι η παρουσίαση της αυταρχικής και κατασταλτικής πολιτικής του μεταξικού καθεστώτος- κατά κύριο λόγο- απέναντι στους σλαβόφωνους, συγκριτικά με τις λοιπές μειονότητες (Μουσουλμάνοι, Βλαχόφωνοι, Αρβανίτες, Εβραίοι). Η έρευνα, παράλληλα, εστιάζει στο να αναδείξει αν η γλωσσική εξόρμηση αφομοίωσης συνιστά καμπή στην πολιτική εξελληνίσεως τους, σε σχέση με τις προηγούμενες κοινοβουλευτικές κυβερνήσεις, οι οποίες είχαν ακολουθήσει ένα πιο ήπιο μοντέλο αφομοίωσης. Ειδικότερα, η έρευνα επικεντρώνεται στον νομό της Φλώρινας, όπου την περίοδο της μεταξικής δικτατορίας εκδηλώθηκε ψύχωση εθνικής ανασφάλειας- εξαιτίας πολλών παραγόντων που θα επιχειρηθεί να αναλυθούν - από το σύνολο του κρατικού μηχανισμού, ώστε οι σλαβόφωνοι να βρεθούν εκ νέου στο στόχαστρο. Τέλος, προβάλλονται οι επιπτώσεις στην καθημερινότητα των σλαβόφωνων, οι απόψεις των τοπικών πολιτευτών για την κατάσταση, καθώς και η επίδραση του «Νέου Κράτους» στις σχέσεις ντόπιων και προσφύγων. Η μελέτη επιχειρεί στα συμπεράσματα να διερευνήσει κατά πόσο η εκπαιδευτική πολιτική της μεταξικής δικτατορίας μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένη ή όχι και πού οδήγησε μακροπρόθεσμα η βίαιη αφομοίωση των σλαβόφωνων πληθυσμών στην κατοχική και εμφυλιακή περίοδο.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαιδευτική πολιτική, αφομοίωση, εξελληνισμός, εθνική συνείδηση, μεταξική δικτατορία, μειονότητες, σλαβόφωνοι

Abstract

The subject matter of the present historical study is to highlight the educational policy of the 4th of August Regime (1936-1940) towards minorities. In particular, the study attempts to outline the strategies implemented regarding the linguistic and cultural assimilation of foreign-language-speaking populations – mainly the Slavophones- through state mechanisms, with the educational system being the dominant one. The research aims to highlight the ways in which educational institutions in Western Macedonia were used to integrate Slavophone populations into the state framework, so that they could be integrated into the Greek culture, in the formation of Greek identity, while renouncing the "inferior" culture of the linguistic minority. In the framework of the "New State" that Metaxas sought to establish, with attachment to the triptych "Fatherland, Religion, Family", emphasis on the formation of the Third Greek Culture and imposition of national homogeneity, there was no room for minorities. The individual objectives of the study are, first of all, to present the authoritarian and repressive policy of the Metaxas regime -primarily against Slavophone people, compared to other minorities (Muslims, Vlachs, Arvanites, Jews). The research, at the same time, focuses on highlighting whether the forced linguistic assimilation constitutes a turning point in the policy regarding their hellenization, compared to the previous parliamentary governments, which had followed a milder assimilation model. In particular, the research focuses on the prefecture of Florina, where during the period of the Metaxas dictatorship hysteria of national insecurity - due to many factors that the study attempts to analyze - was manifested by the entire state apparatus, so that the Slavophones were targeted again. Finally, the study presents the impact on the everyday life of Slavophones, the views of local politicians on the situation, as well as the impact of the "New State" on the relations between locals and refugees. In the conclusions, the study attempts to investigate the extent to which the educational policy of the Metaxas dictatorship can be considered a successful one or not and where the violent assimilation of Slavophone populations during the periods of the occupation and civil war led in the long run.

Key-words: educational policy, assimilation, hellenization, national consciousness, Metaxas dictatorship, minorities, Slavophones